

уражаючих факторів; розробку організаційних, санітарно-гігієнічних і технічних заходів безпеки; використання методів оцінки заходів безпеки та ін.

Список використаної літератури

1. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / За ред. В.Г. Цапка. – К.: Знання-Прес, 2003.– 397 с.
2. Безопасность жизнедеятельности: Учебник для вузов / [Белов С. В., Девисилов А. В., Ильницкая А. Ф. и др.]; под общ. ред. С. В. Белова.– М.: Высш. шк., 2007. – 616 с.
3. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний / За ред. Є. П. Желібо і В. М. Пічі. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий Світ-2000», 2001. – 320 с.
4. Інструкції з охорони праці і техніки безпеки в закладах освіти / Н. Мурашко.– К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ОСНОВАМ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

*Алексеева Н. Ф.
м. Полтава*

Анотація. Актуальність статті зумовлена необхідністю вирішення проблем безпеки в сучасному суспільстві. Навчання основам безпеки життєдіяльності проводиться в рамках навчальних предметів в загальноосвітніх навчальних закладах. На основі аналізу літератури виявлено відсутність єдиних методичних підходів до викладання предметів природничого характеру. Існує необхідність впровадження до навчальної програми в загальноосвітніх навчальних закладах інтегрованого курсу «Природничі науки».

Ключові слова: безпека життєдіяльності, екологічна безпека, сталий розвиток, підходи до навчання, ефективність навчання, безпека середовища.

Мета дослідження: визначити, теоретично обґрунтувати підходи до навчання школярів основам безпеки життєдіяльності.

Об'єкт дослідження – процес навчання школярів основам безпеки життєдіяльності у загальноосвітніх навчальних закладах.

Предмет дослідження – навчання школярів основам безпеки життєдіяльності у загальноосвітніх навчальних закладах.

Високі темпи соціальних перетворень дають підставу характеризувати сучасне суспільство як нестабільне, що породжує різні види ризиків. У цих умовах велике значення набувають проблеми соціальної безпеки. Їх вирішення залежить як від заходів, що вживаються на макрорівні (держави і соціальних структур), так і мікрорівні (індивідуальних соціальних взаємодій, окремих людей). Ідеї забезпечення безпеки пронизують ідеологію постіндустріального суспільства. Поняття безпеки розглядається в загальному контексті з проблемами забезпечення якості та рівня життя населення, досягнення сталого розвитку суспільства, екологічної рівноваги [4].

У сучасному суспільстві забезпечення колективної і особистої безпеки є пріоритетним завданням соціальної політики держави. Підвищення ефективності заходів щодо забезпечення безпеки тісно пов'язане зі створенням умов для відповідальної поведінки у колективних суб'єктів і окремих особистостей. Пріоритетним є завданням по формуванню культури безпечної життєдіяльності, яка знаходить вияв у побуті, на виробництві, в різних сферах суспільної діяльності.

В українському педагогічному співтоваристві відсутня система предметних понять, що відображають взаємозв'язки природного, соціального і техногенного сфер

життєдіяльності та єдність думок щодо методик викладання цього предмета. Ряд досліджень відзначає недостатню розробленість змісту дисципліни в контексті індивідуального підходу до тих, хто навчається, а також проблеми формування соціальної і психологічної адаптованості особистості до дій в надзвичайних ситуаціях [1].

Система сучасної освіти не включає завдання навчання школярів діям в надзвичайних ситуаціях.

Більше того, у більшій частині педагогів виникають складнощі при формуванні і розвитку понять пов'язаних зі змістом курсу основи безпеки життєдіяльності.

Саме тому, велике значення має якість підготовки педагогів для викладання основ безпеки життєдіяльності. Педагоги повинні володіти не тільки теоретичними знаннями з дисципліни, але також навичками організації дослідницької роботи школярів, проектною діяльністю [2].

Підготовка учнів до безпечного життя і діяльності неможлива без своєчасного засвоєння знань з основ наук, що викладаються в загальноосвітніх навчальних закладах, та їх практичного застосування. Учні повинні навчитись користуватися моделями безпеки, а саме: вивчати небезпеку, що наближається або виникла; аналізувати рівень небезпеки; приймати вірні рішення та свідомо діяти, щоб відвернути небезпеку або зменшити її наслідки.

У загальноосвітніх навчальних закладах основи безпеки життєдіяльності вивчаються в межах природничих дисциплін.

Багато дослідників відзначають, що школярі із зацікавленістю відносяться до розділів дисципліни, які пов'язані з аналізом практичних ситуацій, що спостерігаються в житті. Старшокласники вважають корисними і необхідними знання про прийоми надання першої домедичної допомоги. Сучасні державні освітні стандарти націлені на організацію самостійної роботи учнів. Основна увага приділяється виробленню універсальних навчальних дій. Знання з безпеки життєдіяльності базуються на знаннях, отриманих в процесі навчання природничих предметів, при цьому доповнюють і конкретизують сфери їх практичного застосування. Сучасні методики передбачають активне залучення учнів до дій по досягненню кінцевого результату з використанням пізнавальних, комунікативних регулятивних дій [3]. Однак на сьогоднішній день в більшості навчальних посібників переважає описовий підхід до теоретичного матеріалу, який не стимулює самостійність в отриманні знань учнів. У викладанні переважає трансляція готових знань у формі розповіді, пояснення.

Саме тому доцільним є впровадження в загальноосвітніх закладах інтегрованого курсу «Природничі науки» до якого доцільно запропонувати інтеграцію основ безпеки життєдіяльності.

На даний момент в Україні розроблено чотири навчальні програми інтегрованого курсу «Природничі науки». Кожна програма по-своєму реалізує змістові лінії державного стандарту, об'єднуючи питання окремих компонентів галузі (загальноприродничого, біологічного, екологічного, астрономічного, фізичного, хімічного та географічного) у розділи і теми. Тим самим реалізуються різні підходи щодо інтеграції, наприклад:

- особливості пояснення природних явищ та технологічних процесів з позицій кожної з природничих наук;
- причинно-наслідкові зв'язки, що зумовили сучасний спосіб життя людства, та їх вплив на можливе майбутнє;
- поняття природознавства, що складають ядро знань про природу.

У той же час усі програми інтегрованого курсу «Природничі науки» визначають природничу освіту, як елемент культури кожної людини, сприяють усвідомленню практичного застосування досягнень природничих наук, їх роль в розвитку цивілізації.

Важливою є наявність завдань творчого характеру на візуалізацію процесів, побудову моделей, діаграм, таблиць, ментальних карт тощо. Завдань для організації групової і проектної діяльності, для забезпечення різних організаційних форм на уроці (дебатів, круглих столів, ділових ігор), та різних методів і технологій навчання (перевернутий клас, BYOD (метод навчання, при якому на заняттях активно залучаються смартфони, ноутбуки, планшети з використанням інтернет-ресурсів), кейс-технології, технології створення кластерів, ментальних карт та багато чого іншого.

Отже, результатом запровадження інтегрованого курсу «Природничі науки» буде сформованість знань не лише про об'єкти природничих наук (поняття і наукові теорії), а й про загальні знання, пов'язані із основами безпеки життєдіяльності школярів.

Список використаної літератури

1. Астахова М. С. Методологічні основи розвитку професійної компетентності з безпеки життєдіяльності вчителів / М. С. Астахова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. праць. – Рівне–Київ : Міленіум, 2015. – Вип. 12. – Ч. 2. – С. 10–19.
2. Гвозд'їй С. П. Показники ефективності підготовки майбутніх учителів до навчання учнів основ безпечної життєдіяльності / С. П. Гвозд'їй // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – Ялта : РВВ КГУ, 2010. – Ч. 1. – С. 54–59. – (Серія: Педагогіка і психологія ; вип. 27).
3. Зацарний В. В. Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності»: становлення, розвиток та перспективи // Безпека життєдіяльності. – 2004. – № 8. – С. 16-22.
4. Кузнецов В. О. Концепція освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини» / В. О. Кузнецов, В. В. Мухін, О. Ю. Буров, Л. А. Сидорчук, С. А. Шкрєбець, В. М. Заплатинський // Інформаційний вісник Вища освіта. – К., 2001. – № 6. – С. 6-17.

ТЕРОРИЗМ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Бала Ю. Ю.
м. Полтава*

Анотація. Обґрунтовано доцільність та необхідність використання міжнародного досвіду у питаннях боротьби з тероризмом.

Ключові слова: тероризм, системи моніторингу, бомбовий тероризм, фінансування тероризму.

Довгий час Україна залишалася країною, далекою від тероризму і всього, що з цим може бути пов'язано, але події 2014 кардинально змінили ситуацію. Наразі наша країна переживає найвищий за всю свою історію рівень терористичних атак. Так, в останньому Глобальному рейтингу тероризму, який щорічно публікує Інститут економіки та миру Сіднейського університету, Україна посіла дванадцяте місце. Україна – єдина європейська країна, яка потрапила у першу двадцятку рейтингу. У 2014 році в Україні було зафіксовано 405 терористичних актів, внаслідок яких загинуло 665 осіб, ще 515 були поранені.

Причинами такої ситуації можна вважати політичну нестабільність, маргіналізацію, масове зубожіння людей, радикалізм і український політикум. У нашій країні розвитку тероризму сприяють глибока соціально-економічна криза, протистояння політичних сил, наростання проявів сепаратизму, зубожіння та люмпенізація значної частини населення, процеси соціального розшарування, розвиток кримінальних підприємницьких та державних структур, корумпованість державного апарату, розвиток потужного нелегального ринку зброї, девальвація моральних та духовних цінностей.